

Vážený pan
Ing. Dan Ťok
ministr dopravy
Ministerstvo dopravy
nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12
110 15 Praha 1

Váš dopis značky / ze dne

č. j. / spisová značka

datum

č. j. 280/2017-520/-DOP/1
11.10.2017

SNPCS6970/2018

13. 11. 2018

Věc: Stanovisko k žádosti o stanovení kompenzačních opatření týkajících se řešení významně negativního vlivu Koncepce vodní dopravy pro období 2016 – 2023 na předměty ochrany EVL Labské údolí a EVL Porta Bohemica

Správa Národního parku České Švýcarsko (dále jen SNPČŠ) obdržela žádost Ministerstva dopravy, nábřeží Ludvíka Svobody 1222/12, 110 15 Praha 1, č. j. 280/2017-520/-DOP/1 ze dne 11. října 2017 o stanovení kompenzačních opatření týkajících se řešení významně negativního vlivu Koncepce vodní dopravy pro období 2016 – 2023 (dále jen KVD), resp. opatření "Realizace stavebních opatření odstraňujících úzká místa omezující plavební provoz" zahrnujícího návrh záměru Plavební stupeň Děčín na předmět ochrany přírodního stanoviště bahnitých břehů řek s vegetací svazů *Chenopodium rubri p.p. a Bidention p.p.* (3270) v evropsky významné lokalitě (dále jen EVL) Labské údolí a předmět ochrany bobra evropského v EVL Labské údolí a EVL Porta Bohemica.

Podle § 45i odst. 11 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZOPK), stanoví kompenzační opatření pro účely koncepce, včetně návrhu opatření k jejich zajištění, orgán ochrany přírody. Na základě § 78 odst. 2 ZOPK a Dohody k určení místní příslušnosti uzavřené s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen AOPK ČR), č. j. 14952/SOPK/2017 v souladu s ustanovením § 11 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen SŘ), je SNPČŠ pro účely KVD ke stanovení kompenzačních opatření věcně a místně příslušným orgánem ochrany přírody. V návaznosti na výše uvedenou žádost č. j. 280/2017-520/-DOP/1 ze dne 11. října 2017 a podle § 154 a násl. SŘ vydává SNPČŠ jako příslušný orgán ochrany přírody následující

s t a n o v i s k o:

Kompenzační opatření pro účely KVD nelze v souladu s požadavkem ZOPK na zajištění celkové soudržnosti soustavy ptačích oblastí a evropsky významných lokalit ve smyslu

1/12

§ 45i odst. 9 ZOPK stanoví. Přírodní stanoviště bahnitých břehů řek s vegetací svazů *Chenopodium rubri p.p. a Bidention p.p.* (3270) jako předmět ochrany EVL Labské údolí není možné v plném rozsahu nahradit či simulovat technickými opatřeními, které by garantovaly tutéž přírodní kvalitu i funkci. S ohledem na tuto skutečnost nejsou tímto stanoviskem stanovena kompenzační opatření ani ve vztahu k bobrovi evropskému.

Odůvodnění:

V rámci vyhodnocení vlivů podle § 45i ZOPK, které bylo podkladem v procesu strategického hodnocení vlivů (SEA) „Koncepce vodní dopravy pro období 2016 – 2023“, zakončeného vydáním stanoviska SEA dle § 10g zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZPV), č. j.: 22166/ENV/17 ze dne 26. května 2017 byl autorizovanou osobou ve smyslu § 45i ZOPK vyhodnocen významně negativní vliv KVD na předmět ochrany a celistvost evropsky významných lokalit (dále jen EVL) Labské údolí a Porta Bohemica. Pokud posouzení podle § 45i odst. 2 ZOPK prokáže významný negativní vliv na předmět ochrany nebo celistvost evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti a neexistuje variantní řešení bez negativního vlivu, lze v souladu s § 45i odst. 9 ZOPK KVD schválit pouze ve variantě s nejmenším možným negativním vlivem, a to pouze z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu a až po uložení a zajištění kompenzačních opatření nezbytných pro zajištění celkové soudržnosti soustavy ptačích oblastí a evropsky významných lokalit podle § 45i odst. 11 ZOPK. Kompenzačními opatřeními pro účely koncepce se v souladu s § 45i odst. 9 ZOPK rozumí zajištění možnosti nahradit lokalitu dotčenou realizací koncepce v obdobném rozsahu a kvalitě a se stejnou mírou závaznosti a konkrétnosti, jakou má schvalovaná koncepce nebo její jednotlivé části.

O stanovení kompenzačních opatření byla SNPČŠ požádána dopisem ministra dopravy Ing. Dana Ťoka č. j. 280/2017-520/-DOP/1 ze dne 11. října 2017. SNPČŠ při vydávání tohoto stanoviska vycházela z informací, které jsou jí k dispozici z úřední a odborné činnosti jakožto místně příslušného orgánu ochrany přírody a přiloženého stanoviska AOPK ČR, taktéž místně příslušného orgánu ochrany přírody. Dalšími odbornými podklady byly vyjádření či studie dalších institucí či organizací, jmenovitě studie Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity v Praze „Studie bahnitých říčních náplavů“ (Bejček et Mandák et al. 2018, dále jen Studie ČZU) a studie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně „Komparativní výzkum bahnitých říčních náplavů řeky Labe s dalšími řekami v České republice“ (Kalníková et al. 2017, dále jen Studie MU), stanovisko Doc. RNDr. Jana Hradeckého, Ph.D. z katedry fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity „Vyjádření k závěrům studie společnosti Ekopontis, s.r.o. „Zlepšení plavebních podmínek...“ z dubna 2018 a studie ČZU o „bahnitých říčních náplavech“ z roku 2018“ (dále jen Stanovisko OSU), stanovisko České botanické společnosti, z.s. a stanovisko České společnosti entomologické. Tato stanoviska, resp. studie jsou přiloženy ke stanovisku SNPČŠ a je na ně v textu odkazováno, přičemž Studie MU je dostupná rovněž na adrese: http://botzool.sci.muni.cz/files/Zaverecna_zprava_Labe_naplavy.pdf

1. Stanovisko k možnosti kompenzačních opatření pro předmět ochrany bobr evropský v EVL Labské údolí a EVL Porta Bohemica

Na českém dolním toku řeky Labe se nacházejí dvě lokality soustavy Natura 2000, ve kterých je

2/12

bobra evropský předmětem ochrany: EVL Labské údolí a EVL Porta Bohemica. Informace o aktuálním rozsahu teritorií a umístění pobytočných znaků bobra evropského v EVL Labské údolí a v EVL Porta Bohemica byly získány z monitoringu, který v této oblasti proběhl v období 24. 3. – 25. 3. 2018 a byly také zohledněny výsledky z monitoringu, který probíhal v úseku Labe od státní hranice po vodní dílo (dále jen „VD“) Střekov v letech 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2013, 2015 a 2017.

V úseku VD Střekov – státní hranice ČR bylo v roce 2018 vymapováno 19 teritorií bobra evropského (Stanovisko AOPK ČR, obr. 4). Podle hodnocení KVD podle § 45i ZOPK (Fialová 2016) jsou zmíněny negativní vlivy na bobra evropského zapříčiněné vznikem migrační překážky v podobě PSD a rušivé vlivy v souvislosti se stavebními pracemi. V kontextu možných kompenzačních opatření je však nutné uvažovat též negativní vlivy způsobené navýšením vodního sloupce v důsledku vzduť PSD, zánikem velké části břehových porostů - potravní základny bobra, prohrábkami v toku, výstavbami doprovodné infrastruktury a komunikací navázaných na PSD a účinkem s tím spjatých rušivých vlivů. Významně negativní vliv KVD, potažmo PSD, který může zapříčinit trvalý či dočasný zánik teritoria, je možné předpokládat u šesti teritorií bobra. Lokalizace teritorií a podrobnější informace lze nalézt v přiloženém Stanovisku AOPK ČR.

Posouzení možnosti kompenzačních opatření

Průměrná délka teritoria bobra evropského na našich tocích se pohybuje v rozmezí 1 – 2 km. Délka teritoria je ovlivněna dostupnou potravní nabídkou, tj. zejména četností a druhovou skladbou břehových porostů, charakterem toku, tj. zejména jeho podélným sklonem a hustotou bobřího osídlení v předmětném regionu. Kompenzační opatření tedy musí spočívat v nalezení náhradní lokality, na které je již přítomno 6 teritorií bobra evropského a která zaujímá minimálně 12 km toku, přičemž by se mělo jednat o lokalitu spíše na střední či dolní části toku, ve které se nachází dostatečné množství břehových porostů se zastoupením vrb, v ideálním případě i topolů, o lokalitu s co nejmenším konfliktním potenciálem. Hledaná lokalita by se také měla nacházet v Čechách, aby bylo dosaženo geograficky rovnovážného rozložení lokalit soustavy Natura 2000 (tedy její reprezentativnosti a soudržnosti) vzhledem k areálu výskytu bobra evropského v ČR. S ohledem na potřebu nahrazení stejné funkce lokalit EVL Labské údolí a EVL Porta Bohemica ve vztahu k tomuto druhu by bylo žádoucí provést kompenzační opatření v prostoru geograficky těmito lokalitám pokud možno co nejbližším, resp. alespoň souvisejícím z hlediska daného povodí.

Kompenzační opatření je vhodné realizovat v té části EVL Porta Bohemica, která se nachází mezi VD Střekov a Lhotkou nad Labem a není dosud bobry trvale osídlena. V předmětném úseku Labe je kompenzační opatření možné realizovat na dvou lokalitách (podrobnosti viz Stanovisko AOPK ČR) pro vznik alespoň jednoho nového teritoria.

Ke kompenzaci dalších 5 negativně dotčených teritorií se v souladu s požadovanými parametry náhradní lokality (Viz “Parametry náhradní lokality”, Stanovisko AOPK ČR) jako nejvhodnější náhradní lokalita jeví EVL Orlice a Labe. První údaj o výskytu druhu z této lokality pochází z roku 2010, v současné době se počet teritorií odhaduje na 6 až 8. Z hlediska biotopové nabídky řeka Orlice a její přílehlé okolí představuje pro bobra evropského velice vhodné prostředí a lze předpokládat, že v následujících letech zde předmětný druh vytvoří stabilní a početnou populaci. Uvažovaná kompenzace by zde spočívala v zařazení bobra evropského mezi předměty ochrany

této EVL (podrobnosti k návrhu kompenzačních opatření, viz Stanovisko AOPK ČR), v případě potřeby též realizaci dalších podpůrných opatření v této EVL.

2. Stanovisko k možnosti kompenzačních opatření pro předmět ochrany stanoviště 3270 v EVL Labské údolí

Východiska

V EVL Labské údolí patří přírodní stanoviště 3270 - Bahnité břehy řek s vegetací svazů *Chenopodion rubri p.p.* a *Bidention p.p.* (dále jen stanoviště 3270) mezi předměty ochrany a vyskytuje se zde podle výsledků mapování biotopů a jeho doplňků na 10 hektarech. Lokality tohoto stanoviště v EVL Labské údolí jsou však součástí kontinua přírodě blízkého (jen částečně regulovaného, bez příčných překážek v toku) úseku řeky Labe, který směrem proti proudu navazuje na úsek pod střekovským zdymadlem (součást EVL Porta Bohemica) a dále pak směrem po proudu na dlouhý, jen částečně regulovaný úsek (bez příčných překážek v toku) na území SRN, včetně navazujících lokalit soustavy Natura 2000, zejm. lokality (dle německé terminologie FFH-Gebiet) Elbtal zwischen Schöna und Mühlberg. Schválením KVD vč. opatření "Realizace stavebních opatření odstraňujících úzká místa omezující plavební provoz", resp. výstavbou Plavebního stupně Děčín (dále jen PSD), který je součástí KVD, vznikne s ohledem na závěry posouzení podle § 45i ZOPK (Fialová 2016) bariéra na toku, která omezí transport materiálu a zároveň zatopí lokality nad plánovaným stupněm. Tím se vážně naruší kontinuum přenosu genetického či splaveninového materiálu a dojde k negativnímu ovlivnění lokalit stanoviště 3270.

Z tohoto pohledu lokality stanoviště 3270, vyskytující se v EVL Porta Bohemica a rovněž tak negativní dopady na tato stanoviště skrze schválení KVD, resp. realizaci PSD, jsou klíčové i pro ovlivnění stanoviště 3270 v EVL Labské údolí a rovněž tak pro úvahy o eventuální kompenzaci stanoviště 3270 v EVL Labské údolí. A to přesto, že stanoviště 3270 je předmětem ochrany pouze v EVL Labské údolí. Dostatečnost vyhlášení EVL Porta Bohemica ve vazbě na nezařazení stanoviště 3270 mezi předměty ochrany této EVL, resp. celkově soustavy Natura 2000, je zároveň předmětem infringementového řízení ze strany Evropské komise.

Jak vyplývá z posouzení podle § 45i ZOPK (Fialová 2016), negativní vlivy na stanoviště 3270, jehož výskyt je závislý na přirozeném kolísání vodní hladiny v tocích (periodické obnažování), nebudou dány jen vlastními dopady na stanoviště 3270 v EVL Labské údolí (změna dynamiky řeky, změna periodicity obnažování), ale též změnami, které postihnou výše položenou EVL Porta Bohemica, kde bude jednak v důsledku zaplavení části lokality zmenšeno území významné jako zdrojová oblast pro řadu ohrožených druhů, charakteristických pro stanoviště 3270, a dále bude také narušena stávající kontinuita přísunu diaspor některých druhů či transportu splaveninového materiálu zánikem značné části jejich populací a v důsledku vzniku bariéry na toku. Z širšího ekologického pohledu tvoří proto stanoviště 3270 v obou EVL jeden funkční celek, kdy stav stanoviště 3270 v EVL Labské údolí a populací druhů charakteristických pro toto stanoviště je zásadním způsobem závislý na stavu lokalit tohoto stanoviště ve výše položené EVL Porta Bohemica. Budou-li v případě realizace PSD zaplaveny cenné lokality např. v Děčíně na soutoku s Ploučnicí nebo bývalé překladiště (tzv. Heger), s výskytem kriticky ohroženého drobnokvětu pobřežního (*Corrigiola littoralis*) jako významného bioindikačního druhu stanoviště

3270, bude zánik těchto lokalit (a dalších v rámci EVL Porta Bohemica) pro EVL Labské údolí, resp. zejména druhové složení stanoviště 3270 v této lokalitě, významný, a to bez ohledu na skutečnost, že zmíněná lokalita v Děčíně na soutoku s Ploučnicí leží, podobně jako další lokality proti proudu řeky výše, mimo EVL Labské údolí. Jako analogie v tomto směru slouží historické údaje dokumentované Kubátem o zániku populací drobnokvětu v závislosti na stavbě vodních děl na Labi (Kubát 2006).

Informace o rozšíření stanoviště 3270 v dotčených EVL byly získány z mapování biotopů, jeho aktualizace a doplňkového mapování stanoviště z roku 2014 a 2015. Stanoviště 3270 odpovídá biotopu M6 Bahnitě říční náplavy v Katalogu biotopů (Chytrý et al. 2010) a jedná se o mozaiku bahnitých a šterkových říčních náplavů. V EVL Porta Bohemica, ve které není stanoviště 3270 předmětem ochrany, byl zaznamenán v letech 2015 a 2016 výskyt na 29 hektarech. Výskyt v jednotlivých letech je vždy závislý na klimatických podmínkách, tedy na výšce vodní hladiny a jejím časovém průběhu. V EVL Labské údolí, kde je stanoviště 3270 předmětem ochrany, byl s ohledem na celkově nižší vodní stav ve stejném období zaznamenán téměř souvislý výskyt stanoviště 3270 na 10 hektarech. V obou zmíněných EVL (pod VD Střekov) má stanoviště výbornou kvalitu (dle mapování biotopů hodnocena stupněm 1).

Jak vyplývá ze Studie ČZU, stanoviště 3270 je „dynamickým typem stanoviště, závislým na střídavém zaplavování a obnažování. Zaplavování a mechanické narušování proudem řeky blokuje sukcesi vegetace, obnažení umožňuje vývoje specifické vegetace přizpůsobené podmínkám náplavy. Druhy snášejí přehřívání a vysychání povrchu náplavů, jedná se o reliktní stanoviště světlomilných rostlin. Podmínkou pro vznik náplavů je přirozená erozně-akumulační činnost řek, která se projevuje především na neregulovaných nebo méně regulovaných tocích. Jelikož jsou tato společenstva závislá na době a délce obnažení břehu, resp. délce a intenzitě záplav, nemusí se utvářet každý rok a jsou velmi proměnlivá druhově i morfologicky. Minimální doba obnažení náplavů během vegetační sezóny zaručující rozvoj vegetace je 8–10 týdnů.“ Dále Studie ČZU konstatuje, že „Klíčovým faktorem pro existenci biotopu je výrazné kolísání vodní hladiny v průběhu celého roku“. Je tedy zřejmé, že právě tyto ekologické charakteristiky stanoviště a nároky významných druhů vázaných na toto stanoviště jsou v zásadním střetu se záměry směřujícími k zajištění stabilnějších plavebních podmínek na českém dolním toku řeky Labe. To dokazují ostatně poměry panující během vegetační sezóny v roce 2018, kdy byly v důsledku meteorologických podmínek velmi nepříznivé podmínky pro plavbu na českém dolním toku řeky Labe, naopak stanoviště 3270 bylo vyvinuto velmi reprezentativním způsobem, o čemž svědčí kvantitativně zcela ojedinělé nálezy významného indikačního druhu těchto stanovišť drobnokvětu pobřežního (Studie ČZU, 2.část - Terénní výzkum), který zde byl zaznamenán v množství, které je z pohledu období jeho systematického kvantitativního sledování historicky rekordní. Více informací k drobnokvětu pobřežnímu jakožto indikačnímu druhu stanoviště 3270 a k historické souvislosti výskytu drobnokvětu s výstavbou stupňů na Labi, ze kterých SNPČŠ při vydávání tohoto stanoviska vycházela, uvádí Studie ČZU.

Posouzení možnosti kompenzačních opatření

Úvaha o kompenzačních opatřeních pro stanoviště 3270 vycházela z obecného předpokladu stanovení kompenzačních opatření, tj. (i) zda lze nalézt jinou lokalitu v rámci ČR, které by představovalo plnohodnotnou náhradu za lokalitu negativně ovlivněnou anebo (ii) zda lze vytvořit

5/12

technickými opatřeními nová stanoviště, která by nejen svou rozlohou, ale i funkčně-ekologickými parametry znamenala plnohodnotnou náhradu za lokalitu negativně ovlivněnou. V případě obou úvah se předkládané stanovisko opírá významným způsobem o závěry příložených studií MU a ČZU.

Jak konstatuje Studie ČZU, „praxe ukazuje, že negativní vlivy, které mají vliv na předměty ochrany, jsou často podceňovány, a naopak pozitivní efekty navržených kompenzačních opatření jsou přeceňovány.“ Ve stanovisku generální advokátky Juliane Kokott ve věci C-186/06 – Komise proti Španělskému království k nesplnění povinnosti vyplývající pro členský stát ze Směrnice 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (2007) se uvádí, že „kompenzačními opatřeními vzniká riziko ochuzení přírodního dědictví Evropy a vytvoření nových hodnot představuje pouhou nadějí“. Kompenzace by tedy měly být brány jen jako úplně poslední možnost. Proto se v některých případech volí kompenzace, které plošně významně přesahují rozlohu lokality poškozené záměrem (McGillivray 2012). Je tedy zcela zřejmé, že při úvaze o stanovení kompenzačních opatření je třeba významně akcentovat aplikaci tzv. principu předběžné opatrnosti.

Dále je třeba zdůraznit, že orgán ochrany přírody, který by eventuálně kompenzační opatření stanovil, v tomto případě SNPČŠ, ponese plnou zodpovědnost za funkčnost a dlouhodobou udržitelnost, a to včetně důsledků právních, např. pokud by se nefunkčnost kompenzačních opatření stala předmětem soudního sporu a bylo prokázáno, že navržená kompenzační opatření nespĺnila úlohu plnohodnotné náhrady negativně ovlivněné lokality tak, jak to předpokládá článek 6 odst. 4 směrnice 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, takže by došlo k nevratnému poškození EVL bez plnohodnotné kompenzace.

Principy stanovení kompenzačních opatření specifikuje blíže metodická příručka Evropské komise

(http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_en.pdf), bližší komentář k těmto zásadám rozebírá Studie ČZU (kapitola IV.B). Podstatnými podmínkami kompenzace je, že za kompenzační opatření může být v případě EVL považováno pouze:

- zlepšení stavu stanoviště nebo biotopu druhu nebo obnova takového stanoviště nebo biotopu (na místech, kde se předměty ochrany nevyskytují, ale přírodní podmínky umožňují vytvoření vhodných biotopů a rozšíření předmětů ochrany i do těchto míst). Taková opatření by měla být realizována přednostně v rámci ovlivněné EVL nebo v jiné EVL; rozloha musí být přinejmenším stejná jako ztráta způsobená záměrem, zachována musí být kvalita (v případě stanovišť jejich struktura a funkce)
- obnova nebo „vytvoření“ stanoviště nebo biotopu druhu na novém území mimo existující EVL či v rozšířeném území EVL, toto území musí být v rámci uplatnění kompenzačních opatření zařazeno do soustavy Natura 2000
- v naprosto výjimečných situacích navržení nové EVL pro ovlivněné předměty ochrany.

Při posouzení možnosti stanovení kompenzačních opatření pro stanoviště 3270 prostřednictvím nalezení jiné lokality, která by nahradila významně negativně ovlivněnou EVL Labské údolí, vychází SNPČŠ ve svém stanovisku kromě již existujících dat a informací též ze Studie MU. Autoři této studie (Kalníková et al. 2017) provedli „Komparativní výzkum bahnitých říčních náplavů řeky Labe s dalšími řekami v České republice“ a na základě shromážděných dat a jejich

6/12

statistického zpracování (mnohorozměrná analýza fytoocenologických dat z různých řek v rámci ČR) dospěli k závěru, že údolí českého dolního Labe je v současnosti nejvýznamnější oblastí biotopu M6 (tedy přírodního stanoviště 3270 dle klasifikace směrnice o stanovištích) v rámci ČR (Studie MU, Tab. 4), přičemž uvádějí: „Labské náplavy jsou unikátní jak svým rozsahem, tak kvalitou, a to i přestože zde v již minulosti proběhly rozsáhlé regulační úpravy, jako např. opevnění břehů kamennou dlažbou, záhozy nebo výstavba koncentračních hrází. V průběhu let se místy obnovil relativně přirozený charakter břehových zón. Díky částečně zachované dynamice toku velké řeky se v různém rozsahu biotopy bahnitých náplavů stále udržují. Jejich strukturu a funkci lze označit jako příznivou se zastoupením specifických druhů s výskytem řady vzácných a zvláště chráněných druhů cévnatých rostlin, mechorostů a bezobratlých živočichů“ (Chvojková & Marková 2009).

V návaznosti na požadavek ZOPK zajistit možnost nahrazení lokality v obdobném rozsahu a kvalitě, resp. nezbytnost zajistit kompenzačními opatřeními celkovou soudržnost soustavy Natura 2000 a podle metodického dokumentu Evropské komise „*Guidance document on Article 6(4) of the 'Habitats Directive' 92/43/EEC*“ (EK, 2007, http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/guidance_art6_4_en.pdf) by případná kompenzační opatření měla být realizována na biogeograficky a typologicky obdobné lokalitě ve stejném rozsahu, kvalitě a být plně funkční. V případě EVL Labské údolí je nutné zdůraznit, že eventuální nahrazení negativně ovlivněných 10 ha v EVL Labské údolí by muselo znamenat nahrazení nejen pouhé jejich plochy, nýbrž náhradní lokalita by musela srovnatelným způsobem zajišťovat veškeré (ekologické) funkce, které v současné době zajišťuje v zásadě souvislý výskyt stanoviště 3270 na českém dolním Labi. Funkčnost a kvalita stanoviště 3270 v EVL Labské údolí je však zajištěna právě díky existujícímu říčnímu kontinuu, zajišťujícímu transport genetického a sedimentačního materiálu, přičemž z pohledu stanoviště 3270 je funkčnost tohoto stanoviště v EVL Labské údolí vázána na delší souvislé území s náplavy o celkové rozloze 39 ha. Z výše uvedeného vyplývá, že nalezení adekvátní náhradní lokality s obdobnými kvantitativními, kvalitativními i funkčními parametry, jako mají labská stanoviště 3270, v rámci ČR není možné. Závěry Studie MU rovněž podporuje Stanovisko České botanické společnosti, z.s. (přiloženo k tomuto stanovisku), když konstatuje, že „Vzhledem ke zcela výjimečnému postavení říčních náplavů řeky Labe v rámci ČR nepřichází v úvahu možnost kompenzovat negativní účinky případné výstavby a provozu Plavebního stupně Děčín vyhlášením jiného chráněného území s tímto předmětem ochrany na jiné řece v ČR“. Rovněž Studie ČZU shrnuje, že „Labské náplavy jsou jedinečné v České republice, a to jak svojí rozlohou, tak kvalitou. Už jen díky vazbě na nejvyšší průtoky Labe jsou neopakovatelné na jiných místech. Náhrada lokality na jiném místě v České republice není prostorově možná“.

Případné využití stanovišť 3270, která se vyskytují v EVL Porta Bohemica, jako náhradních lokalit pro významně negativně ovlivněná stanoviště 3270 v EVL Labské údolí, není možné přinejmenším vzhledem k infringementovému řízení ze strany Evropské komise.

Pokud se jedná o možnost realizace kompenzace eventuálními technickými opatřeními, základním problémem tohoto přístupu, tedy hypotetického vytvoření ploch stanoviště 3270, je jejich trvalá udržitelnost, kdy dokladem svědčícím o jejich nedostatečnosti z pohledu ekologických funkcí, které jsou zajišťovány na přirozeně vytvořených plochách stanoviště 3270, je potřeba opakovaných stavebních úprav těchto experimentálních ploch na řece Labi.

Ze Studie ČZU dále vyplývá, zejména na základě rešerše existujících realizací kompenzačních

7/12

opatření, že snahy o kompenzačních opatřeních na řekách jsou spojeny s velkými problémy (např. na Rýně), takže výsledky jsou označovány jako rozporuplné nebo neúspěšné (podrobnosti viz Studie ČZU). Pokud jsou stanoviště náplavů uměle vytvářena v místech, kde se na základě fluvialní dynamiky řeky přirozeně nevyskytují, potom je logicky obtížné zajistit jejich začlenění do toku a trvalou udržitelnost jak z hlediska druhového složení a optimálních podmínek pro výskyt specifických druhů, tak jejich morfologie (někdy se rozplaví při první větší povodni). Jak uvádí Doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D. z katedry fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity (Stanovisko OSU), „...lze z pohledu fluvialní geomorfologie potvrdit, že lokální kompenzace jsou nefunkční, pokud nedojde k zásadní nápravě procesů v rámci přirozeně fungujícího fluvialního systému. Jakékoliv vložené prvky jsou pouze dočasnými segmenty řeky a nastolení stanovištních podmínek se nemusí vůbec uskutečnit, nebo za velmi vysokých nákladů a neustálého modifikování formy. Důležitým předpokladem trvalé existence fluvialní formy je obnova procesů. Výstavba PSD ještě více zdůrazní podobu fluvialního systému coby člověkem řízeného a omezí posun nejen hrubých a středněhrubých splavenin, ale sníží i přítomnost jemnější plaveniny, která tvoří matrix v náplavech pod plánovaným objektem“. Rovněž tak Stanovisko České botanické společnosti, z.s. (přiloženo k tomuto stanovisku) konstatuje, že „nelze předpokládat, že by bylo možno umělými technickými opatřeními vytvořit náhradní stanoviště, které by v celém rozsahu, kvalitě i svou funkcí mohla nahradit existující přirozená nebo přírodě blízká stanoviště náplavů (biotopu 3270) v EVL Labské údolí v případě jejich negativního ovlivnění výstavbou plavebního stupně Děčín.“

Jak dále ukazuje hodnocení existujících tzv. experimentálních výhonů (Studie ČZU, Příloha 1 - Odborný posudek „Úprava a doplnění experimentálních výhonů na Labi v ř. km 733,0 – 734,6“ (Volfová, Čížková 2018)), tato stanoviště nejsou schopna plnit roli náhradních stanovišť, neboť nespĺňují morfologické a ekologické parametry (včetně druhové diverzity) odpovídající přirozeným náplavům. Navíc, jak zdůrazňuje výše uvedený posudek, „Hodnocení experimentálních výhonů je zatíženo tím, že sledujeme vegetaci na nich, ale za stávající dynamiky řeky. Ta však bude výstavbou PSD zásadně ovlivněna, takže v tomto směru experiment s výhony vůbec nesimuluje, jak by fungovaly či nefungovaly kompenzační opatření spočívající v budování takovýchto stanovišť po vybudování PSD“. Stanovisko OSU navíc uvádí, že „Koncentrační výhony a na ně vázané obnovy náplavů jsou v silně deficitním splaveninovém systému Labe prvky, které mohou naopak hydromorfologický stav koryta za daných podmínek výrazně zhoršit“.

Výzkum náplavů, který byl prováděn v rámci Studie ČZU (2. část – Terénní výzkum), dále dokumentoval výskyt drobnokvětu pobřežního jako význačného indikačního druhu stanoviště 3270: během sledování provedených v roce 2018 bylo zjištěno celkem 2283 jedinců. Dva náplavy byly osídleny vysokými stovkami jedinců, dva náplavy hostily přibližně 100 rostlin, jeden pak 15 jedinců. Z tohoto je patrné splavování semen z výše položených náplavů, čímž je podtržen význam zachování říčního kontinua pro kvalitativní parametry stanoviště 3270. Naproti tomu na experimentálním výhonu byl zjištěn pouze jeden, pravděpodobně zcela náhodně uchycený jedinec drobnokvětu.

Obdobně problematický je i tzv. management šterků, který spočívá v tom, že materiál odtěžený v rámci prohrábek není trvale odvážen z toku, ale deponován na vybraných místech toku. Jak uvádí Studie ČZU, „je však velmi pravděpodobné, že nedojde k nasimulování funkčního stanoviště 3270. Přemísťování materiálu může narušit semennou banku produkovanou na dané

ploše a může omezovat vliv dotace semenné banky z výše položených lokalit“.

Studie ČZU zvažovala rovněž případná další hypotetická opatření, jako je sezónní kolísání hladiny, tj. řízená sezónní manipulace hydrostatickými sektory jezu, přičemž konstatuje, že není pravděpodobné, „že by kolísání mohlo při udržení účelu pro plavbu zajistit zároveň podmínky umožňující dlouhodobý výskyt typu evropského stanoviště 3270“, neboť v přirozených podmínkách dochází k výrazně dynamičtějším kolísání hladiny, což je právě faktor, který současné plavební podmínky na dolním českém Labi omezuje. Podobně možnost uměle budovaných štěrkopískových pláží Studie ČZU hodnotí jako nevyužitelnou z hlediska kompenzace významně negativních vlivů.

Jako zcela klíčové se jeví propojení bahnitých říčních náplavů (stanoviště 3270) v říčním kontinuu. Koncept říčního kontinua akcentuje důležitost ochrany všech náplavů v předmětném úseku řeky Labe pod Střekovem, ne jen jednotlivých nebo přírodovědně nevhodnějších. Zachování výskytu těchto náplavů a možnosti komunikace mezi nimi je klíčové pro další existenci tohoto stanoviště a druhů na něj vázaných. Toto dobře dokumentuje distribuce výskytu indikačního druhu drobnokvětů pobřežního, kde „Ochrana českých výskytů náplavů na Labi má význam jako ochrana lokální populace na okraji areálu (obzvláště s přihlédnutím k tomu, že sycení ze zdrojové populace není možné, protože výše proti proudu nad Střekovem již se žádná populace nevyskytuje)“ (Studie ČZU). Lze konstatovat, že právě přerušení říčního kontinua by mělo naprosto zásadní dopad na změnu přírodních podmínek na českém dolním Labi a spolu se změnou současné dynamiky řeky představuje do té míry významnou změnu ekologických funkcí celého úseku dolního českého Labe pod Střekovem, že tyto změny nemohou kompenzovat ani hypotetická technická opatření, která by místně usilovala o kvantitativní náhradu plochy významně negativně ovlivněného stanoviště 3270.

Jako uvádí Studie ČZU, „Nemožnost kompenzovat významně negativní vlivy záměru PS Děčín je způsobena tím, že jak pro výskyt předmětů ochrany, tak pro realizaci záměru i potenciálních kompenzačních opatření slouží jeden totožný prostor (ekosystém říčního kontinua). Vzhledem k úzké vazbě předmětu ochrany na říční kontinuum není možné prostorově oddělit úsek ovlivněný záměrem od úseku neovlivněného“.

K otázce technického řešení kompenzace stanoviště 3270 zaujímá postoj rovněž Stanovisko OSU, když konstatuje, že kompenzace v podobě technického řešení „nebude skutečně nahrazovat reálně existující a fungující stanoviště 3270...“ a dále, že „Z pohledu udržitelnosti vhodných stanovišť je podstatné obnovování podmínek pro přirozený vývoj. Z tohoto pohledu lze konstatovat, že PSD bude představovat z hlediska fluviálního kontinua další bariéru a ovlivní přítomnost řady náplavů nejen v dosahu vzdutí, ale i stanovišť pod objektem, kdy reálně dojde k dalšímu ovlivnění splaveninového režimu.“

Lze dále doplnit, že rovněž tak Příručka k hodnocení významnosti vlivů na předměty ochrany lokalit soustavy Natura 2000 (MŽP ČR 2011, http://www.nature.cz/publik_syst2/files/prirucka_hodnoceni_web.pdf) pro stanoviště 3270 konstatuje možnost kompenzace "0" („Krátkověká vegetace podmíněná periodickou tvorbou nových bahnitých náplavů, pokud je záměrem ovlivněna přirozená dynamika toku, významné negativní vlivy nelze na daném úseku efektivně kompenzovat“).

Rovněž tak přiložené Stanovisko České botanické společnosti, z.s., vylučuje možnost kompenzace negativních vlivů na stanoviště 3270 (viz výše) a dále také přiložené Stanovisko České společnosti entomologické konstatuje, že „na základě našich znalostí a dlouhodobého studie bezobratlých živočichů říčních náplavů střední Evropy, nelze v podobném rozsahu, kvalitě a při zachování identických ekologických podmínek kompenzovat významný negativní vliv na tento unikátní typ prostředí“.

Stanovisko OSU shrnuje, že „Česká republika nedisponuje v oblasti Českého masívu velkými, přírodě blízkými toky. Labe je v tomto směru vodním tokem mimořádného významu. Každý další objekt reálně zhoršuje hydromorfologický stav velmi cenných, byť člověkem zásadně ovlivněných úseků této, na české poměry, „velké“ řeky. Kritické ovlivnění zbytkových variant fluviálněgeomorfologických procesů, které zajišťují přítomnost fluviálních forem reliéfu nezbytných pro existenci řady cenných biotopů, musí být zásadním předmětem zájmu orgánů ochrany přírody a krajiny ČR“.

Detailnější argumentace k otázce kompenzovatelnosti stanoviště 3270 je uvedena v přílohách tohoto stanoviska, tedy ve studiích Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity a Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity, včetně jejich příloh, dále ve stanoviscích Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity, České botanické společnosti, z.s. a České společnosti entomologické.

Závěr

1. SNPČŠ konstatuje, že v případě významně negativních dopadů KVD, potažmo opatření "Realizace stavebních opatření odstraňujících úzká místa omezující plavební provoz" zahrnujícího návrh záměru Plavební stupeň Děčín, na předmět ochrany bobra evropského v EVL Labské údolí a EVL Porta Bohemica, lze stanovit kompenzační opatření (v souladu se stanoviskem AOPK ČR):

- a) vytvořením nového biotopu pro jedno bobří teritorium v rámci EVL Porta Bohemica,
- b) pro zbývajících pět teritorií zařadit bobra evropského jako předmět ochrany do jiné EVL v povodí Labe, přičemž jako nejvhodnější se jeví EVL Orlice a Labe.

S ohledem na výrok tohoto stanoviska a skutečnosti uvedené v bodě 2 závěru (viz dále) nejsou nicméně tato kompenzační opatření stanovena.

2. SNPČŠ konstatuje, že v případě významně negativních dopadů KVD, potažmo opatření "Realizace stavebních opatření odstraňujících úzká místa omezující plavební provoz" zahrnujícího návrh záměru Plavební stupeň Děčín, na předmět ochrany stanoviště 3270 v EVL Labské údolí, které vyplývají se závěrů posouzení podle § 45i ZOPK (Fialová 2016) dle § 45i ZOPK, nelze ve vazbě na výše uvedené skutečnosti stanovit kompenzační opatření, jak je uvedeno ve výroku tohoto stanoviska. Důvodem (v souladu s přiloženými stanovisky, závěry studií MU a ČZU) je skutečnost, že náplavy dolního českého úseku řeky Labe, náležící přírodnímu stanovišti 3270, jsou v rámci České republiky mimořádné jak svou rozlohou, tak i kvalitou a jsou součástí ve středoevropských podmínkách výjimečného kontinua zahrnujícího

nejen předmětnou EVL Labské údolí, ale rovněž i výše položenou EVL Porta Bohemica a níže položený navazující dlouhý úsek přírodě blízkého toku řeky, včetně stanovišť 3270 na Labi v Německu. Z tohoto důvodu nepřichází v úvahu možnost kompenzace vyhlášením nové evropsky významné lokality s předmětem ochrany stanoviště 3270 ve stejném rozsahu a kvalitě na jiné řece v ČR nebo doplněním předmětu ochrany 3270 v jiné evropsky významné lokalitě v rámci ČR.

České dolní Labe představuje unikátní ekosystém velké řeky se zachovanou přírodě blízkou dynamikou, přičemž změny této dynamiky a její dopady na stanoviště 3270 v případě realizace PSD nelze beze zbytku predikovat. Tuto přírodě blízkou dynamiku umožňující existenci velmi komplexního souboru ekologických funkcí stávajících ekosystémů, včetně stanoviště 3270, nelze nahradit či simulovat technickými opatřeními, které by garantovaly tutéž přírodní kvalitu i funkci a trvalou udržitelnost eventuálního technického řešení. Jak dokumentuje Studie ČZU, různá technická opatření, jako jsou management štěrků, kolísání hladiny či vytváření štěrkopískových pláží nebyla vyhodnocena jako využitelná pro kompenzaci významně negativních vlivů KVD. Dále z porovnání přirozených náplavů s uměle vytvářenými koncentračními výhony vyplývá, že umělé výhony nejsou dostatečné pro vývin reprezentativních výskytů typu evropského stanoviště a nepředstavují proto plnohodnotnou kompenzaci stanoviště 3270.

Nemožnost kompenzovat významně negativní vlivy záměru PSD je dále způsobena tím, že jak pro výskyt předmětů ochrany, tak pro realizaci záměru i potenciálních kompenzačních opatření slouží jeden totožný prostor (ekosystém říčního kontinua).

Závěrem konstatujeme, že funkční kompenzace významně negativních vlivů Koncepce vodní dopravy není možná, a to ani přímo v EVL Labské údolí, ani v EVL Porta Bohemica, ani na jiném místě v České republice. Hypotetická kompenzační opatření byla shledána jako nevyužitelná.

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že v souladu s § 45i odst. 9 a 11 ZOPK není možné za současných podmínek KVD, vč. opatření "Realizace stavebních opatření odstraňujících úzká místa omezující plavební provoz" zahrnující návrh záměru PSD, schválit.

Poučení

Toto stanovisko je vydáno formou vyjádření podle části čtvrté SŘ a nelze se proti němu odvolat.

S pozdravem

Ing. Pavel Benda, Ph.D.

ředitel

11/12

Přílohy:

- Studie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně (Studie MU)
- Studie Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity (Studie ČZU)
- Studie ČZU – 2.část – Terénní průzkum
- Studie ČZU – Příloha 1 – Odborný posudek
- Studie ČZU – Příloha 2 – Tabulka fytoocenologických snímků
- Stanovisko Agentury ochrany přírody a krajiny ČR
- Stanovisko Doc. RNDr. Jana Hradeckého. Ph.D. z Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity (Stanovisko OSU)
- Stanovisko České botanické společnosti, z.s.
- Stanovisko České společnosti entomologické
- Citovaná literatura

Na vědomí:

1. Vážený pan Mgr. Richard Brabec, místopředseda vlády a ministr životního prostředí
2. Vážený pan RNDr. František Pelc, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR
3. Vážený pan Ing. Vladimír Dolejský, Ph.D., náměstek ministra životního prostředí